

CECIDOPHYOPSIS PUMPURĒRČU IZPLATĪBA LATVIJĀ

Arturs Stalāzs

Latvijas Valsts Augļkopības institūts

Adrese: Graudu iela 1, Dobeles nov., LV-3701, LATVIA

Ēpasts: arturs.stalazs@lvai.lv

Vairuma *Cecidophyopsis* ģints pumpurērcu sugu apdzīvotie saimniekaugi ir arī cilvēkam ekonomiski nozīmīgas sugas no augu ģintīm *Corylus* un *Ribes*. Šobrīd ir skaidri zināms, ka Latvijā šis ģints ērces sastopamas uz vairākām jāņogu *Ribes* ģints augu sugām, bet nav zināms vai Latvijas teritorijā pārstāvētas uz citu augu ģintīm dzīvojošās *Cecidophyopsis* ģints pumpurērces.

Latvijā un tuvākajās kaimiņvalstīs *Cecidophyopsis* ģints pumpurērcu sugu sastāva pētījumi praktiski nav notikuši, jo līdz šim ir bijis uzskatīts, ka dabā sastopama vienīgi upeņu pumpurērcē *Cecidophyopsis ribis* (Westwood, 1869) (Сталажс 2007). Bez upeņu pumpurērces K. Kampuss (2005) Latvijai ir minējis arī jāņogu pumpurērci *Cecidophyopsis selachodon* van Eyndhoven, 1967, tomēr šīs sugas klātbūtne noteikta tikai pēc pangveida pumpuriem uz jāņogu augiem, nevis pēc sugas morfoloģijas (K. Kampuss pers. ziņas).

Plašāki pētījumi par *Cecidophyopsis* ģints pumpurērcēm Latvijā ir uzsākti tikai samērā nesen (Rubauskis et al. 2006; Surikova 2006; Surikova, Strautina 2006). Kopš 2008. gada Latvijas Valsts Augļkopības institūts ir uzsācis *Cecidophyopsis* ģints pumpurērcu faunas izpēti Latvijā.

Dažādās Latvijas vietās (zemnieku saimniecībās, augu kolekcijās, apstādījumos un savvaļā) tika ievākti *Ribes* ģints augu materiāls pumpurērcu sugu analīzei. Katrs paraugs ņemts kā pumpuru vākums no viena auga. Šobrīd visi savāktie pumpuru paraugi (kopā 1235 paraugi) ir pārbaudīti – pārgrieztus pumpurus apskatot mikroskopā. Pumpurērcu klātbūtne nav konstatēta 792 paraugos (kopā šajos paraugos apskatīti 12104 pumpuri). Pārējos paraugos pumpurērcu klātbūtne ir konstatēta un no tiem ir sagatavoti 663 DNS paraugi ērcu sugu tālākai noteikšanai izmantojot PCR metodi.

Tā kā pumpurērces ir konstatētas jāņogu, upeņu un vēreņu pumpuros, tad varētu prognozēt vismaz 3 *Cecidophyopsis* ģints sugu klātbūtni Latvijā. Ērces konstatētas paraugos praktiski no visas Latvijas teritorijas, izņemot Vidzemes ziemeļu un centrālo daļu. Tomēr šobrīd nav pamata uzskatīt, ka šeit ērces nebūtu sastopamas. Lielākais invadēto paraugu skaits bija no upenēm, daudz mazāk no jāņogām. Alpīnai vērenei *Ribes alpinum* pumpurērces konstatētas tikai dažās vietās un paraugu skaits nepārstāvēja visu Latvijas teritoriju.

Literatūra

- Kampuss K., 2005. Upeņu un jāņogu (*Ribes* L.) ģenētisko resursu izpēte Latvijā. Promocijas zin. darba kopsavilkums lauks. doktora grāda iegūšanai, Jelgava, 1-151
- Rubauskis E., Strautina S., Surikova V., 2006. Importance of cultivar choice in preventing infestation by the blackcurrant gall mite (*Cecidophyopsis ribis* Westw.) on blackcurrant plantations. *Journal of Fruit and Ornamental Plant Research* **14**, 209-215
- Surikova V., 2006. Dažādu upeņu un jāņogu šķirņu izturība pret pumpurērci *Cecidophyopsis ribis* Westw. Latvijā. Zinātniskais darbs bakalaura grāda ieguvei, Jelgava, 1-44
- Surikova V., Strautina S., 2006. Resistance of black currant to black currant gall mite *Cecidophyopsis ribis* (Westw.) in Latvia. *Berry plant quality and sustainable production*, COST 863 JM WG 2&3 (abstract book), 19-22. April 2006, 39
- Сталажс А. Я., 2007. О видовом составе почковых клещей рода *Cecidophyopsis* (Eriophyidae) на растениях рода *Ribes* (Grossulariaceae) и связанных с этим проблемах. *Актуальные проблемы садоводства России и пути их решения*, Материалы Всерос. науч.-метод. конф. молодых ученых 2-5 июля 2007 г., Орел, 245-253